

ЩОДО СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ЕВОЛЮЦІЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ ЗЛОЧИННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Однією із глобальних проблем, що постали перед світовим співтовариством та не оминули терени нашої держави, є поширення проявів та негативний вплив транснаціональної організованої злочинності. Вона стала результатом діяльності організованої злочинності, її трансформації, виходом за межі території однієї держави, внаслідок чого набула міжнародних, глобальних масштабів.

Як зазначає Ю.А. Воронін, транснаціоналізація організованої злочинної діяльності, тобто її вихід за межі національної території, у даний час є глобальним процесом, – по суті це один із вищих рівнів кримінальної еволюції [1, с. 5]. Така злочинність створює численні перешкоди для розвитку соціального-економічних відносин, здійснює дестабілізуючий вплив на діяльність державного апарату, негативно позначається на соціальній сфері, громадському спокої, підриває основи національної безпеки, а відтак перешкоджає формуванню демократичних основ суспільства та сприяє розвитку інших форм злочинності.

Одним із факторів еволюційного перетворення національних злочинних угруповань на транснаціональні є *глобалізація*, тобто органічна інтеграція національних економік у єдину загальносвітову систему. Фахівці визначають *глобалізацію* як домінуючу загальносвітову систему, що виникла в результаті інтеграції національних економік та базується на вільному переміщенні капіталу, інформаційній відкритості світу, швидкому технологічному оновленні, зниженні тарифних бар'єрів й лібералізації руху товарів і капіталу, на комунікаційному зближенні, планетарній науковій революції, міжнародних соціальних рухах, нових видах транспорту, використанні телекомунікаційних технологій та інтернаціональній освіті [2, с. 9].

Серед основних проблем глобалізації – посилення світового соціального розподілу на надзвичайно багаті та вкрай бідні країни (глобалізація, насамперед, сприяє збагаченню саме багатих країн); збільшення взаємної вразливості національних фінансових систем, при якій багаті країни виходять із виникаючих кризових ситуацій за рахунок інших, та поступова втрата окремими державами власного суверенітету на користь транснаціональних корпорацій.

Криміногенність глобалізації опосередковано проявляється через породження загальносвітових соціальних проблем, деформацій, різких протиріч, які продукують злочинність, у тому числі організовану та транснаціональну. Ріст глобальної соціальної нерівності засвідчує те, що останніми роками дохід на душу населення скоротилася більш ніж у 100 країнах, у яких понад 1,3 мільярда людей сьогодні живуть на менш ніж за долар на день. Водночас, статки декількох найбільших багатих людей світу перевищують загальний валовий національний продукт десятків країн, що розвиваються [2, с. 140-142; 3, с. 277-278].

Сучасна криміногенна обстановка у світі свідчить про все більшу впливовість основних транснаціональних злочинних організацій країн Східної Європи, Африки, Америки і Південно-Східної Азії та їх національних діаспор у різних регіонах.

Єдиної моделі транснаціональної злочинної організації у світі не існує. Такі структури діють у різних регіонах світу, мають свою специфічну спеціалізацію, використовують різні методи, прийоми, тактику діяльності, мають різний кількісний склад тощо, але об'єднує їх єдина спільна мета – отримання від зайняття злочинним промислом, що може поєднуватися із веденням, на перший погляд, законної діяльності, надвисокого прибутку.

Діапазон структурної побудови транснаціональних злочинних організацій достатньо широкий – від організацій із жорсткою структурою до більш гнучких та динамічних мереживних структур, від корпорацій до місцевих спеціалізованих фірм. До найбільш поширених видів злочинного промислу, якими займаються транснаціональні злочинні організації, відноситься індустрія наркобізнесу, незаконна торгівля зброєю і ядерними матеріалами, крадіжки і контрабанда автотранспортних засобів, викрадення предметів мистецтва, незаконна міграція та торгівля людьми і т. ін.

Аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених із зазначеної проблематики, зокрема Д. Албіні, А. Блока, Ф. Вільямса, Ю.О. Вороніна, В.О. Глушкова, А.Д. Дорошенка, Г.А. Зоріна, М.В. Корнієнка, В.С. Овчинського, І.В. Пшеничного, Л.А. Репецької, Д. Сміта, О.В. Танкевича, В.Я. Яценка та інших, дозволив дійти висновку щодо недостатнього рівня дослідження транснаціональних злочинних організацій, без чого неможливо протистояти глобалізації злочинності та поширенні впливу названих структур на територію України. Недооцінка потенційних загроз та негативних наслідків проникнення транснаціональних злочинних організацій на економічні і політичні процеси в Україні викликана, у тому числі, і прогалинами у дослідженні цих структур. У свою чергу, відсутність чіткого уявлення про сучасну систему транснаціональних злочинних організацій ускладнює боротьбу національних правоохоронних органів та міжнародних спеціалізованих структур з негативними проявами їх злочинної діяльності.

Спираючись на результати досліджень, проведених вітчизняними та зарубіжними науковцями, маємо за мету розширити спектр наукових поглядів на транснаціональні злочинні організації, їх класифікацію та еволюцію в умовах глобалізації.

Еволюція транснаціональних злочинних організацій протягом останніх десятиліть може розглядатися як процес раціональної реорганізації злочинних «підприємств» у міжнародному масштабі, подібний до реорганізації підприємницьких структур, що діють у межах чинного законодавства. При цьому, злочинні організації будують свої структури за аналогією з транснаціональними фінансовими корпораціями, – із розподілом праці, спрямовані на отримання максимального прибутку з одночасним забезпеченням мінімального ризику.

Враховуючи викладене можна дійти висновку, що глобалізаційні процеси опосередковано спричиняють розвиток та подальшу еволюційну трансформацію транснаціональних злочинних організацій. Незважаючи на різноманітність у зовнішній та внутрішній побудові, сфері й методах діяльності, а також інші класифікуючі ознаки, сучасні найвпливовіші злочинні організації характеризуються таким спільними рисами, як:

- намагання отримати від злочинного промислу максимальний прибуток у мінімальні строки за найменшого ризику;
- формування розгалуженої мережі своїх представництв по всьому світу або у більшості його регіонів, що перебувають у сфері інтересів організації;
- використання значних фінансових ресурсів та потужної матеріально-технічної бази, поєднаних із залученням до своєї діяльності висококваліфікованих фахівців та корумпованих представників державних і правоохоронних органів;
- чітко визначена тенденція до розширення нових сфер впливу, проникнення у сферу політики та об'єднання у так звані «кримінальні альянси» для реалізації масштабних кримінальних «проектів».
- Викладені особливості еволюційного розвитку транснаціональних злочинних організацій обов'язково мають враховуватися державними органами при розробці відповідних концепцій протидії злочинності та у діяльності національних правоохоронних органів і міжнародних спеціалізованих структур, що займаються цією проблематикою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронин Ю.А. Транснациональная организованная преступность / Ю.А. Воронин. – Екатеринбург: Изд-во УрГЮА, 1997. – 72 с.
2. Уткин А.И. Глобализация: процесс и осмысление / А.И. Уткин. – М., 2002. – 189 с.
3. Мартин Г.П. Западная глобализации / Г.П. Мартин, Х. Шуманн. – М., 2000. – 367 с.